

OTWARTE OPROGRAMOWANIE W UNII EUROPEJSKIEJ

Streszczenie

OTWARTE OPROGRAMOWANIE W UNII EUROPEJSKIEJ

Zespół projektowy:

Michał Kazimierczak, ekonomista, EUIPO

Altair Breckwoldt Jurado, stażysta, EUIPO

Nathan Wajsman, główny ekonomista, EUIPO

Autorzy pragną podziękować Catalinie Martínez z hiszpańskiej Krajowej Rady ds. Badań Naukowych (CSIC) i Aleksowi Sanderowi z Free Software Foundation Europe za pomocne uwagi na temat wcześniejszej wersji niniejszego sprawozdania.

Autor ilustracji na okładce: Gerd Altmann. Ilustracja na licencji zgodnie z warunkami Pixabay License <https://pixabay.com/es/service/license/>

STRESZCZENIE

Rozporządzenie nr 386/2012 powierza europejskiemu obserwatorium do spraw naruszeń praw własności intelektualnej (obserwatorium) zadania związane z działaniami na rzecz lepszego zrozumienia wartości praw własności intelektualnej (PWI) i propagowania wymiany informacji na temat nowych konkurencyjnych modeli biznesowych, które poszerzają legalną ofertę treści kulturalnych i twórczych. W tym zakresie obserwatorium opracowuje sprawozdania z badań zawierające informacje na temat różnych kontekstów stosowania PWI i ich znaczenia dla indywidualnych przedsiębiorstw i gospodarki europejskiej. Niniejsze sprawozdanie skupia się na otwartym oprogramowaniu, jako że jest ono uważane za alternatywny sposób organizowania działalności innowacyjnej w branży oprogramowania.

W sprawozdaniu analizuje się zakres korzystania z licencji otwartego oprogramowania przez przedsiębiorstwa komercyjne w europejskim sektorze oprogramowania i skupia się na sposobie, w jaki przedsiębiorstwa te korzystają z formalnych praw do WI w celu utrzymania swoich modeli biznesowych, korzystając z oprogramowania na licencji na warunkach otwartego oprogramowania.

Otwarte oprogramowanie powstało w reakcji na ewolucję branży oprogramowania, specyfikę innowacji w tym sektorze i niepewność dotyczącą zakresu ochrony oprogramowania w ramach PWI. Przyrostowy charakter innowacji w zakresie oprogramowania umożliwia wykorzystanie istniejącego kodu. Znaczenie efektów sieciowych wiąże się z promowaniem rozwiązań zwiększających szerokie rozpowszechnianie oprogramowania. Popularność otwartego oprogramowania jest wynikiem kulturowych preferencji na rzecz dzielenia się oprogramowaniem wśród pierwszych społeczności programistów. Oprogramowanie ma też pewne określone cechy, które nie zawsze pasują do obecnego systemu ochrony PWI. Może to spowodować przesunięcie uwagi przedsiębiorstw z oprogramowania jako takiego na produkty i usługi uzupełniające oprogramowanie. Ma to konsekwencje dla modeli biznesowych firm programistycznych i sposobu, w jaki korzystają one z PWI do utrzymania tych modeli biznesowych.

Najważniejszym elementem niniejszego opracowania jest analiza wyników ankiety przeprowadzonej wśród próbki 1364 przedsiębiorstw z siedzibą w UE i działających w branży oprogramowania. Z tej analizy wynika, że otwarte oprogramowanie stało się integralną częścią modeli biznesowych firm programistycznych. Większość z tych przedsiębiorstw zachęca swoich pracowników do rozwijania lub korzystania z oprogramowania udostępnionego w ramach licencji otwartego oprogramowania w trakcie godzin pracy. W ostatnich latach większość przedsiębiorstw objętych ankietą utrzymała lub zwiększyła swój udział w rozwijaniu lub korzystaniu z otwartego oprogramowania. Otwarte oprogramowanie przynosi pewne wymierne korzyści, które nie ograniczają się tylko do obniżenia kosztów. Dzięki wprowadzeniu otwartego oprogramowania do swoich modeli biznesowych przedsiębiorstwa mogą uzyskać strategiczne korzyści związane z szerszym rozpowszechnieniem oprogramowania i większymi zasobami wiedzy, z której mogą korzystać. Dane z ankiety pokazują, że otwarte oprogramowanie nie ogranicza, a raczej rozszerza możliwości biznesowe przedsiębiorstw tworzących oprogramowanie, a większość z nich traktuje otwarte oprogramowanie jako szansę, a nie zagrożenie dla swojego modelu biznesowego. Wskaźnik zakładania nowych przedsiębiorstw w tej branży jest wysoki i wiele nowo utworzonych przedsiębiorstw wskazuje na duże znaczenie otwartego oprogramowania przy podejmowaniu decyzji o zakładaniu działalności. W przypadku ponad jednej trzeciej nowych firm rozwijających lub wykorzystujących otwarte

oprogramowanie istnienie otwartego oprogramowania było zasadniczą kwestią braną pod uwagę przy zakładaniu działalności.

Przedsiębiorstwa pozwalające swoim pracownikom angażować się w rozwijanie otwartego oprogramowania w trakcie godzin pracy są do pewnego stopnia bardziej sceptyczne w odniesieniu do obecnego systemu ochrony PWI niż inne przedsiębiorstwa, mniej zaangażowane w otwarte oprogramowanie. Jednakże nieformalne i formalne metody ochrony WI są istotne dla ich zdolności do przekształcania możliwości rynkowych związanych z otwartym oprogramowaniem w rentowne modele biznesowe. Z odpowiedzi na ankietę wynika, że im wyższe były dochody ze sprzedaży licencji wśród przedsiębiorstw rozwijających otwarte oprogramowanie, tym intensywniej korzystano z licencji własnościowych na oprogramowanie. Przedsiębiorstwa, których proporcja dochodów pochodzących ze sprzedaży licencji jest stosunkowo niższa, będą częściej korzystać z niewłasnościowych licencji do dystrybucji oprogramowania. Ich motywacja do udziału w rozwijaniu otwartego oprogramowania zależy jednak od ochrony WI wbudowanej w usługi i produkty uzupełniające otwarte oprogramowanie. Wśród tych przedsiębiorstw najpopularniejsza strategia opiera się na opracowywaniu usług uzupełniających otwarte oprogramowanie lub wprowadzaniu oprogramowania do produktów materialnych.

Istnieją pewne różnice w stosowaniu i ocenie skuteczności różnych środków w zakresie ochrony WI w zależności od zaangażowania w otwarte oprogramowanie. Choć przedsiębiorstwa niekorzystające z otwartego oprogramowania mają tendencję do opierania się w większym stopniu na patentach, tajemnicy handlowej i wzorach, przedsiębiorstwa rozwijające otwarte oprogramowanie w większym stopniu opierają się na prawie autorskim, nazwach domen internetowych i nieformalnych środkach ochrony WI. Korzystanie ze znaków towarowych jest prawie takie samo wśród obu grup przedsiębiorstw. Różnica między przedsiębiorstwami nie jest tak oczywista pod względem oceny skuteczności różnych środków ochrony WI. W rzeczywistości wśród przedsiębiorstw rozwijających otwarte oprogramowanie odsetek przedsiębiorstw oceniających prawa autorskie, znaki towarowe i wzory jako skuteczne środki ochrony ich produktów i usług jest wyższy niż wśród przedsiębiorstw niekorzystających z otwartego oprogramowania. To może sugerować, że przedsiębiorstwa zaangażowane w opracowywanie otwartego oprogramowania są w stanie zrezygnować z licencji własnościowych na oprogramowanie przez opieranie się na ochronie WI w innych częściach swoich modeli biznesowych.

Analiza odpowiedzi na ankietę sugeruje, że zaangażowanie przedsiębiorstw w otwarte oprogramowanie jest umotywowane pragmatyzmem związanym z niższymi kosztami i strategicznymi korzyściami wynikającymi ze zdecentralizowanych procesów tworzenia otwartego oprogramowania, a niekoniecznie wynika ono z pobudek ideologicznych. Rozwijanie i korzystanie z oprogramowania na licencji w ramach otwartego oprogramowania jest korzystne dla przedsiębiorców, ponieważ otwiera nowe możliwości biznesowe w oparciu o usługi i produkty uzupełniające otwarte oprogramowanie. Jest to również korzystne dla społeczności otwartego oprogramowania, ponieważ interesy komercyjne przedsiębiorstw wiążą się ze stabilniejszymi i bardziej długoterminowymi perspektywami dla rozwijania otwartego oprogramowania.

Zarządzanie w zakresie otwartego oprogramowania i skuteczność modeli biznesowych opartych na otwartym oprogramowaniu w dużym stopniu zależą od przestrzegania przez użytkowników warunków licencji otwartego oprogramowania i zasad dotyczących praw autorskich. To potwierdza wszechstronność obecnego systemu PWI, który umożliwia powstanie nowych metod zarządzania innowacjami, przyczyniając się do szerszego rozszerzania innowacyjnych produktów przy zachowaniu zdolności przedsiębiorstw do korzystania ze swoich innowacji.

OTWARTE OPROGRAMOWANIE W UNII EUROPEJSKIEJ